

tossággal és figyelemmel bonczolja, különösen a francziáknak szól, a kikről szerző maga mondja, hogy nagy szükségük van Magyarország gazdasági életének elfogulatlan ismeretére. Bevezető tétele ez »Magyarország e pillanatban megy át földmivelő állapotából az iparüző állapotba.« Ezzel figyelmezteti a francziákat arra, hogy nekik ha iparuknak befolyást, tért akarnak nyerni, ha Magyarország ipari fejlődésére akarnak hatni, a percz elérkezett. Hogy e hatásból nekünk magyaroknak, az ipar terén oly mestertől, mint a francia, csak hasznunk lesz, sőt hogy ily támogatásra szükségünk van, azt minden elfogulatlan s nemzeti fejlődésünket őszintén megszívelő fő belátja, s így Chélard komoly és nagy szolgálatot tesz, midőn gazdasági viszonyainkról a francia népnek alapos információkat nyújt. Ismerteti az ipar, a földmivelés minden egyes ágát, mindig szem előtt tartja a francia-magyar vonatkozásokat, leírja a hitelviszonyokat, a kereskedelmet, annak eszközeit, a vasutakat és egyéb közlekedési eszközöket.

A könyv negyedik része végül Budapest fővárost írja le.

E rövid szemle után őszinte örömmel üdvözljük Raoul Chélard könyvét; komoly munka az, melylyel itt e komoly forumon édes kötelességünk volt foglalkozni. Elfogulatlan vizsgálót látunk benne, aki az igazság megállapítását tartja egyedüli czéljának. Munkája hézagpótló s egyik főérdemeként mondhatjuk, hogy a föld és néprajzi részt kivéve nem compillatio, hanem szorgalmas anyaggyűjtés feldolgozása. Hézagpótló lesz e könyv a mi saját irodalmunkban is, mert magyar hazánkról oly egyetemes mindent felölelő képet magyar könyvben eddig hiába keresünk s ép ezért örömmel vesszük tudomásul, hogy a könyv a belügyministerium támogatásával magyarul is meg fog jelenni. A könyv szolgálatot tett nekünk s mi jó indulattal vagyunk iránta, de ép e jóindulat késztet ama óhajunk kifejezésére is, hogy vajha a könyv földrajzi részének kissé erős hibái, tévedései a magyar kiadásba belé ne kerülnének.

Dr. Jankó János.

Siegmeth Károly: Az aggteleki cseppkőbarlang. Németből fordította Dr. Raisz Gedeon. Eperjes, 1890. 8 r. 32 lap. Divald Károly és fia, 32 fénynyomatú képével. Ára füzve 3 frt, bolti ára 4 forint.

Siegmeth Károly indítványára 1881-ben a Kárpátgyesület kibérelte a Gömör-szepesi-Érczhegység legnagyobb természeti csodáját, a Baradlát, vagy aggteleki barlangot s 1885-ben, ugyancsak Siegmeth indítványára, elhatározta, hogy második

bejáratot készített hozzá, Münnich Kálmán bányagazgató terve szerint s Benedicty Kálmán bányamérnök vezetése alatt a munkálatok úgy előhaladtak, hogy 1890. márczius 15-én az utolsó sziklafalat is áttörhették s a nyáron a közhasználatnak átadhatták az új utat, mely a turista kirándulásának idejét több órával megkurtítja. A 8666·5 méter hosszú barlangot, melyet hosszaságra nézve — igaz, hogy sokszorosan — csak az amerikai Mammut-barlang múl felül, immár kényelmesen s időpazarlás nélkül tekintheti meg az utazó; mert az új bejárat segítségével 8½ óra alatt végig lehet sétálni az egészen.

Rendkívül tanulságosnak találja mindenki e kirándulást, ha azt oly kalauzzal teheti meg, a melyet legújabb művében Siegmeth Károly nyújtott. A barlang helyrajza, melyet a 13—26. lapon ad, sallang és szóvirág nélkül tárja szemeink elé a természet ezer csodáját; a mellékelt tervrajz teljesen megkönnyíti a tájékozódást; Divald Károlynak és fiának új módszer szerint készült eredeti 32 fénynyomatu képe pedig reális hűséggel idézi elénk vissza mindazokat a részleteket, melyeknek csodaszépségeit különben képzeleterőnek megfeszítése mellett is csak hiányosan tudnók megőrizni emlékezetünkben. E képek a technika mester-művei s a természet remek alkotásait megkapó finomsággal örökítik meg. Harminczkét ilyen lap egész albumot képez és pedig igen szép, de egyttal oly olcsó albumot, hogy egy lap csak 8—9 krajczárba kerül.

Maga a kisérő szöveg először is a barlang földrajzi fekvését határozza meg s gyakorlati módon ismerteti a közlekedési viszonyokat. Azután a Sziliczei-fennföld orohydrographiai és geológiai körülményeit magyarázza meg. Majd néhány történeti adatot közöl a barlangról, pl. hogy 1801-ben Raisz Keresztély mérte föl, az uralkodó-család tagjai közül 1806-ban József nádor látogatta meg s 1831-ben tudományosan Vass Imre írta le először. Az őslénytanról és hőmérsékletről tett észrevételek után következik a mű legfontosabb része, a barlang helyrajza, mely lépésről-lépésre s igen tanulságosan tájékoztat a látnivalókról. Ezt gyakorlati módon egészíti ki a barlang látogatására vonatkozó szabályok és útmutatások felsorolása s végül a Baradla irodalma. Először 1778-ban Korabinszky Mátyás tett említést a barlangról az Almanach von Ungarn-ban; részletesen ismertette Raisz Keresztély (1802.), Bartholomaides László (1808.), Vass Imre (1831.), Schmidl Adolf (1857.), Hun-

falvy János (1867.), b. Nyári Jenő (1881.) stb. Maga Siegmeth Károly, a Keleti Kárpátok osztályának igen érdemes ügyvivő alelnöke, az utóbbi tíz év alatt nem kevesebb, mint tíz czikkkel járult a Baradla ismertetéséhez, most pedig e vázlatosságában is teljesen megfelelő és hasznos füzetet irta róla. Mind ő, mind a jeles füzet fordítója, a barlang első felmérőjének Raisz Keresztélynek unokája, Dr. Raisz Gedeon megérdemlik a turisták és a szakemberek köszönetét, hogy ily tájékoztató és szemlélhető művel ajándékozták meg ilyenekben még mindig hézagos irodalmunkat.

Dr. Márki Sándor.

+ **Dr. Wilhelm Junker's Reisen** in Afrika 1875—1886. Erster Band (1875—78). Nach seinen Tagebüchern unter der Mitwirkung von Richard Buchta, herausgegeben von dem Reisenden. Wien und Olmütz. E. Hölzel 1889. 8° XVI. és 585 l.

A híres afrikai utazónak e kötet csak régebbi utazásait ismerteti, azonban a mű kiadása még most is alkalomszerű, mivel a leírt rész Afrika éjszakkeleti, aránylag kevésbé ismert vidékeiről szól, hol a szerző csak egy pár évvel a Mahdi lázadás előtt járt, mely tudvalevőleg teljesen elzárta ezt a földrészt a művelt világtól. Dr. Junker utazását barátjának, a szintén jól ismert nevű Dr. Schweinfurth-nak buzdítására a Földközi tenger környékén kezdte meg, a honnan az ugynevezett Natronvölgybe ment és négy kopt zárdát látogatott meg. A koptok tudvalevőleg a legrégebb keresztyén felekezetek közé tartoznak, kik, habár jelenleg már legfeljebb 350,000-en vannak, 1200 éven át fen tudták magukat tartani a mohammedán uralom alatt és így ismertetésük nagyon érdekes. Utazónk azután a Szuakimtól nem messze eső Khor Baraka völgyben a Hadendoa, Beni Amr és más harcziar arab törzseket látogatta meg és azok szokásairól igen érdekes részleteket közöl. Nagyon sok tanulságos adat van művében Kasszaláról, melyet ő virágzása korában látogatott meg, mint Taka egyiptomi tartomány fővárosát, midőn kapui előtt több ezer teve táborozott és táviró huzalok hozták kapcsolatba Szuakimmal és Maszovával. Dr. Junker innen 1876-ban az Atharafolyó vidékén át Khartumba ment, mely akkor hatalmas kereskedelmi város volt, mint a Szudán és az ujonnan alkotott egyenlítői tartományok kulcsa. Innen kijutva az arab vidékről a Nilus felső részében lakó négerék között tett nagyobb utat. Meglátogatta a silluk és dinka törzseket, majd Ladoból nyugatra menve a Bahr-el-Dsebel és a Niam-Niamország között a bari, makaraka